

Intieme terreur

Waar hebben we het over?

- <https://www.youtube.com/watch?v=nrs4teJO26U>

Doel

- Inzicht krijgen in de problematiek intieme terreur
- Herkennen van de signalen van intieme terreur
- Benoemen en duiden van gedrag
- Bespreekbaar maken met een collega/ slachtoffer/ pleger

Macht

- Wanneer heb jij je voor het laatst je macht ingezet?
- Wanneer heb jij je voor het laatst machtig gevoeld?

Wat is intieme terreur?

- Ernstige vorm van partnergeweld
- Patroon van controle en dwang
- Isoleren, vernederen, intimideren
- Vooral wordt gepleegd door mannen
- Afhankelijkheid wordt vergroot en weerbaarheid wordt ondermijnd
- Continue dreiging,
- Een gradueel verloop
- Hoog risico op fysieke en psychische schade en zelfs fatale afloop.

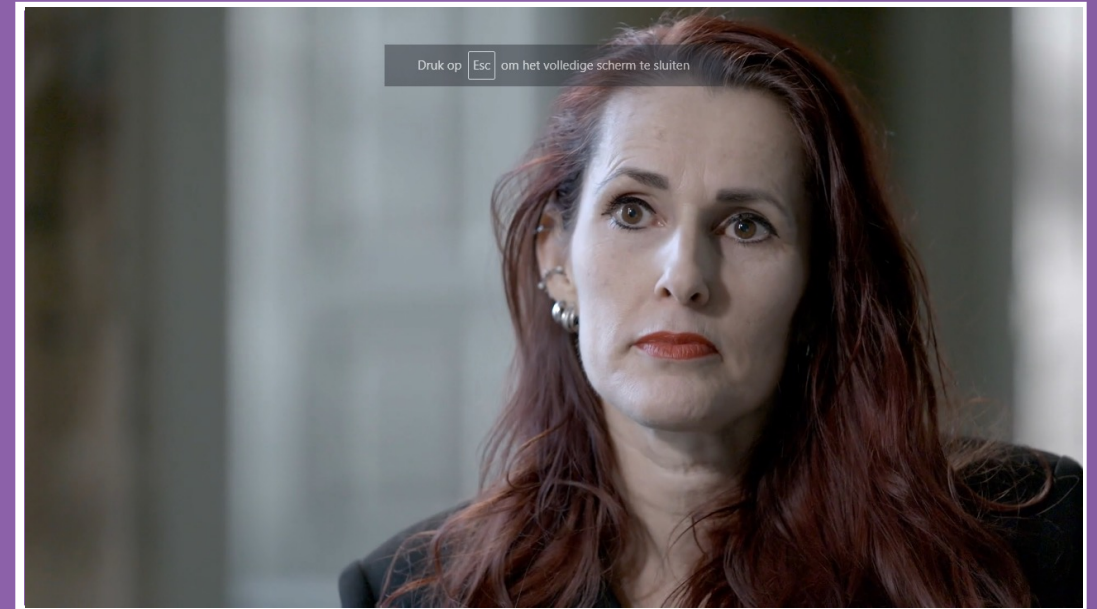

Kenmerken en risicofactoren

Marc van Steenkiste

<https://youtu.be/riUjtjuCAWM>

Fatale liefde

<https://vimeo.com/704897525/3b99cc8a26>

Kenmerken en risicofactoren

Intieme terreur kan zich uiten in:

- Honeymoonfase versnellen & Isoleren
- Activiteiten volgen & digitale terreur
- Autonomie beperken/ ontzeggen en afhankelijkheid vergroten
- Psychologische manipulatie (gaslighting)
- Uitschelden, vernederen en bekritisieren
- Kinderen tegen de partner opzetten (parental alienation)
- Jaloezie en chantage
- Seksuele dwang
- Dreiging met suicide of bedreigen kinderen of huisdieren
- Derden gebruiken of opzetten tegen de partner & misleiding

Rode vlaggen

- Bedreiging met de dood (richting slachtoffer of de kinderen of dreiging zelfdoding)
- Extreme angst bij het slachtoffer dat haar leven of dat van de kinderen in gevaar is
- Slachtoffer durft niet te spreken in de buurt van de partner en/of toont angst voor de partner
- Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt
- Poging verwurging, verstikking of verdrinking
- Toenemende escalatie van ernst en/of frequentie van geweld
- Wapenbezit of gebruik van wapens
- Recent gewelddadig gedrag
- Geweld tijdens zwangerschap
- Gedwongen seks
- Stalking

Femicide

- <https://youtu.be/qRo0OUoRAw0?t=1496>

Femicide

Intieme terreur heeft verschillende verschijningsvormen, die in een aantal situaties uitmonden in ernstig (fataal) geweld.

- De meest extreme vorm van geweld tegen vrouwen is femicide, ofwel vrouwendoding.
- Bekend is dat als een vrouw weggaat bij de partner de kans op escalatie wordt vergroot, en in geval van intieme terreur is de kans op stalking en femicide groter

Femicide

- Stalking
- Bedreiging met de dood (richting slachtoffer of de kinderen of dreiging zelfdoding)
- Wapenbezit of gebruik van wapens
- Recent gewelddadig gedrag
- Geweld tijdens zwangerschap
- Gedwongen seks
- Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt
- Poging verwurging, verstikking of verdrinking
- Extreme angst bij het slachtoffer dat haar leven of dat van de kinderen in gevaar is
- Slachtoffer durft niet te spreken in de buurt van de partner en/of toont angst voor de partner
- Toenemende escalatie van ernst en/of frequentie van geweld

Vanuit meerdere onderzoeken wordt bevestigd: het motief voor de partnerdoding blijkt veelal **angst om door het slachtoffer verlaten te worden**, gevolgd door het **beschouwen van het slachtoffer als 'eigendom'**.

Stalking

- <https://www.youtube.com/watch?v=AfbX3pIFJV0>

Stalking

- Patroon van incidenten gericht tegen een bepaald persoon.
- Wederrechtelijk, stelselmatig en opzettelijk inbreuk maken op iemands persoonlijke levenssfeer:
 - Een ander probeert contact te krijgen
 - Dit contact is ongewenst en geeft daardoor overlast

Voorbeelden

- Ongewenst fysiek in de buurt komen
- Belaging middels telefoon / mail / post
- Aanhoudende toenadering met cadeaus, dreiging of geweld
- Cyberstalking: traceren, hacken, catfishing etc.
- Benadering van directe familie/vrienden of het werk van het slachtoffer

Stalking

Overeenkomst

- In beide gevallen gaat het om een patroon van gedrag, waarbij veel van de gedragingen in isolatie niet direct problematisch lijken, maar juist de stapeling en het chronische karakter beschadigend zijn.
- Zowel slachtoffers van coercive control als stalking ervaren gevolgen n.a.v. de psychologische schade die wordt aangericht door de voortdurende, onvoorspelbare, niet-fysieke terreur en het constante gevoel van dreiging en onvrijheid die dat oproept.

Vershil

- Het belangrijkste verschil tussen deze twee fenomenen is dat coercive control zich bijna uitsluitend binnen een –disfunctionele- relatie afspeelt, terwijl stalking optreedt nadat de relatie verbroken is of als er zelfs helemaal nooit een relatie geweest is. Dit is van belang voor risico-inschatting en veiligheidsplanning.

Relatie met conflictscheidingen

- Weggaan of scheiding bij intieme terreur geen zekerheid is voor het stoppen van het geweld. Integendeel: het geweld kan hierdoor zelfs escaleren.
- Verhoogt de behoefte de controle te behouden. Hier zet de dynamiek van voortdurende controle zich voort.
- Kern van het voortduren van coercive control na de scheiding gebaseerd op het niet aanvaarden van de verlating door de partner.
- Vormen; pesterijen, voortdurende bedreigingen, stapelen van rechtszaken, om toch impact te blijven houden op de ex-partner. Vooral als er kinderen zijn en bij bezoeksregeling of co-ouderschap, kan de impact op de ex-partner groot blijven.

Relatie met conflictscheidingen

Belangrijk om te weten bij scheidingsituaties:

Mediation is in beginsel GEEN optie bij gevallen van intieme terreur.

Er is geen sprake van een gelijkwaardige gesprekrelatie.

Impact op vrouwen

- Alle genoemde uitingen van dwingende controle conditioneren het slachtoffer om te doen wat de ander wil. Of het nu om slapen, eten, kledingkeuze of omgang met vrienden gaat. Het slachtoffer kan hierdoor als het ware de eigen identiteit verliezen en afhankelijkheid ervaren van de partner om te bepalen hoe te leven.
- Impact op levenskwaliteit van vrouw is groot: angst, depressie, PTSS, fysieke klachten, geen eigenwaarde (vrouw kan chaotisch overkomen door stress en trauma)

Impact op kinderen

- <https://youtu.be/gFwZF2YeDEI?t=791>

Impact op kinderen

Samengevat

- Kinderen vaak getuige en zelf ook slachtoffer van dwang en controle
- Impact kind (angstig, trauma, isolement, gedragsproblematiek)
- Impact op levenskwaliteit betrokken kinderen (bewegingsonvrijheid, trauma, gedragsproblematiek)
- In de praktijk blijkt dat ook hechtingsproblemen een signaal kunnen zijn (bijvoorbeeld doordat het slachtoffer - vaak moeder - niet emotioneel beschikbaar kon zijn ten gevolge van PTSS klachten)
- Door traumaschade risico op intergenerationale overdracht

Impact op pleger

Elke pleger vraagt een andere benadering (bijvoorbeeld de man die extreem angstig is door het voornemen van zijn partner om de relatie te verbreken en zich suïcidaal uit, of de man die vooral gekrenkt is door de relatiebreuk). In alle gevallen geldt dat het goed is om je te verdiepen in beweegredenen en beleving om goed aan te kunnen sluiten.

Impact op pleger

Kenmerken:

- Existentiële angst de relatie te verliezen.
- Instrumenteel manipulatief (gevoelloos dreigend of charmerend) gedrag om macht/control te behouden.
- Wraakzuchtige razernij na krenking.

Of combinaties van 3 bovenstaande kenmerken.

- Uitingen van geweld alleen binnen het gezin (Family only), of zowel thuis als in het publieke domein
- Patriarchale denkwijze
- Angst voor veroordeling door de buitenwereld

Impact op pleger

Oorzaken

- Zelf geweld in de jeugd ervaren
- Zelf ook schade hebben opgelopen in het intermenselijk contact en vaak ook met de betekenisvolle ander
- Vaker sprake van onverwerkt en onbehandeld vroegkinderlijk trauma welke zich heeft geworteld in de persoonlijkheid.

Hoe herken je het?

- Leren kijken door de *bril van dwang en controle*: realiseer je dat dwangmatige controle niet duidelijk zichtbaar is, de verschijning kan charmant, gevat, beminnelijk zijn (een wolf in schaapskleren).
- Intieme terreur is eenzijdig, maar kan gepaard gaan met verzet door het slachtoffer. Denk bij geweld door beide partners niet te snel “Waar twee vechten hebben twee schuld”.
- Durven doorvragen naar de gedragingen, naar feiten waaronder ook de seksuele relatie en de conflicten. Doorvragen op de feiten is een must!

Stel de goede vragen

Stel de goede vragen. Hulpvragen:

- Vraag hoe het geweld er uitziet. Wie doet wat, naar wie en wanneer?
- Is er sprake van dwang? Zo ja, hoe ziet die er uit? Hoe gaat het slachtoffer daar mee om?
- De bewegingsvrijheid: kan de partner het huis uit wanneer zij/hij wil en waar zij/hij naar toe wil? Is de partner vrij zelf te kiezen met wie hij/zij contacten onderhoudt?
- Vraag naar de seksuele relatie. Is er hierbij sprake van dwang? En van geweld? Als er sprake is van seksuele dwang is de kans groter dat de partner controlerend is en het moeilijker is voor het slachtoffer om zich daaraan te onttrekken.
- Zijn er ook goede momenten, wat is er dan anders?

Stel de goede vragen

- Zijn er ook goede momenten, wat is er dan anders?
- Is er sprake van angst voor de pleger? Op momenten of continu?
- Vraag naar de reactie van het kind, of het kind angst heeft en hoe het dan reageert.
Zijn er ook goede momenten, wat is er dan anders. Bij wie zoekt het kind steun en troost?
- Vraag naar traumaklachten bij ouder en kind zodat je weet of je naar een expert moet doorverwijzen. Wees alert op intergenerationele overdracht, dit komt vaak voor. Vraag dit na bij pleger en slachtoffer. Vraag naar hun jeugd.

Stel de goede vragen

- Sociaal netwerk: wie is er betrokken, wie kan steun bieden aan wie? Hoe kijkt het netwerk tegen de problemen aan? Kan het netwerk vergroot worden?
- Breng middelengebruik in kaart: alcohol verlaagt de drempel tot agressie en kan oorzaak zijn van conflicten. Verslaving heeft veel impact op de kinderen; het hangt samen met onveilige opvoedsituatie, onvoorspelbaarheid, parentificatie, angst en gedragsproblemen.
- Stel bij de hulp de veiligheid van alle gezinsleden steeds voorop.

Vermoeden intieme terreur

- Check de rode vlaggen!
- Vraag: Hoe groot schat je het risico op escalerend geweld ?

Houding

- Bereidheid om te leren kijken door de *bril van dwang en controle*: realiseer je dat dwangmatige controle niet duidelijk zichtbaar is en een onderzoekende houding vraagt om zicht te krijgen op de feiten:
- Heb oog voor stress en overlevingsmodus slachtoffer
- Herken manipulatiegedrag en ga hier niet in mee
- Hybride: kunnen aansluiten/ ondersteunen én letten op veiligheid/ begrenzen/ normeren
- Niet oordelen, wel begrenzen:
 - Het geweld en dwingende controle afwijzen, niet de persoon
 - Stel je onbevooroordeeld op. De voorbeelden van incidenten roept iets op bij de professional. Observeer goed en sluit aan. Voorkom dat je jouw mening oplegt
 - Stel wel vragen als: als dit een vriendin van je zou gebeuren; wat zou je hier dan van vinden? Of wat zou zij of hij haar dan adviseren.
 - Stel wel grenzen en vertaal deze naar het algemene, bijvoorbeeld: ik vind niet dat vrouwen geforceerd mogen worden tot seks. Seks is iets wat je beiden moet willen.
- Heb oog voor de impact op kinderen

Algemene Tips

- Bij intieme terreur: zet in op hulp en bescherming
- intieme terreur: soms is enige optie weggaan
 - Weggaan met steun: vraag naar geweld, ondersteun, spiegel, maak veiligheidsplan
 - Zorg ervoor dat slachtoffer het verhaal maar 1x hoeft te doen en je snel in veiligheid kunt voorzien, dus organiseer de zorg om het slachtoffer heen ivp dat slachtoffer van ene naar andere loket wordt gestuurd (one stop shop)
 - Betrek Vrouwenopvang, gespecialiseerde GGZ, forensische psychiatrie, politie, vertrouwensarts, forensisch arts indien letsel, indien kinderen betrokken doe ook altijd kind check.
 - Bieden van bescherming: Hoe bereik je de pleger (rol strafrecht/familierecht)
 - Relatietherapie geen optie tenzij beide toestemmen en gekwalificeerde therapeut
 - Gezamenlijk gezag niet vanzelfsprekend
 - Systemische hulp in zin van gezamenlijke gesprekken geen optie

Wat moet je weten

- Vrouwen, mannen en kinderen kunnen slachtoffer zijn van intieme terreur. Weet dat gender een rol speelt bij dwang en controle: vrouwen zijn vaker slachtoffer.
- Intieme terreur komt voor in alle lagen bevolking.
- Laat je niet leiden door eerste indrukken en eigen voorkeuren. Bij intieme terreur kan de ene betrokkene kalm en prettig overkomen, de ander verward en grillig.
- Intieme terreur is eenzijdig, maar kan gepaard gaan met verzet door het slachtoffer. Denk bij geweld door beide partners niet te snel “Waar twee vechten hebben twee schuld”.
- Intieme terreur hoeft niet altijd gepaard te gaan met fysiek geweld.
- Impact op kinderen is groot. Bij intieme terreur worden kinderen zelf ook vaak gekleineerd, gedwongen of gecontroleerd door de pleger.

Wat moet je doen of juist niet

- Spreek apart met de betrokkenen en vraag door op de feiten.
- Bespreek met betrokken kinderen wat er gebeurd is en wat er volgt en zorg dat er een vertrouwenspersoon is voor de kinderen.
- Maak gebruik van hulpvragen: <https://gezinsprofielen.augeo.nl/augeo-special-gezinsprofielen/goede-screening-en-analyse>.
- Bespreek de onveiligheid samen met het slachtoffer. Check de rode vlaggen en vraag naar de kans op escalatie van geweld.
- Neem het slachtoffer serieus, de angst van het slachtoffer is een belangrijk signaal.

Wat moet je doen of juist niet

- Bij vaststelling acute onveiligheid: prioriteit = veiligstelling!
- Ga ook het gesprek aan met de pleger, dat kan de-escalerend werken.
- Bij afhaken: uit je bezorgdheid en vraag of je contact mag houden.
- Maak concrete en haalbare afspraken over vervolgstappen.
- Beloof niets dat je niet kunt waarmaken.
- Betrek andere professionals.
- Betrek de sociale context: het eigen netwerk, betrek lotgenoten, lokaal wijkteam.

Factsheet

Geweld hoort nergens thuis

Factsheet Intieme terreur

Intieme terreur wordt vaak niet herkend. Doel van deze factsheet¹ is om aan een breed publiek van professionals in domein van zorg, veiligheid, maar ook bijvoorbeeld onderwijs en sportvereniging toe te lichten wat intieme terreur is.

! Wat is Intieme terreur?

Intieme terreur is een ernstige vorm van partnergeweld en kenmerkt zich door een patroon van controle en dwang. Dit kan zich uiten in het isoleren, verdeden, intimideren van de partner tot ernstig fysiek geweld en seksueel geweld. Ook kan het gaan om controle van de financiën en dreigementen (tegen het slachtoffer, de kinderen of huisdieren). Uit onderzoek blijkt dat intieme terreur vooral – maar niet uitsluitend – wordt gepleegd door mannen. Het is een proces waarin de afhankelijkheid wordt vergroot en weerbaarheid wordt ondermijnd. Er is sprake van een

continue dreiging, waardoor het slachtoffer in angst leeft en waar ook de kinderen onder lijden. Het gaat bij intieme terreur niet alleen om gedragingen, maar om een continu proces waarbij inbreuk gemaakt wordt op persoonlijke en vrijheidsrechten.

Intieme terreur kan subtiel beginnen en heeft een graduëel verloop, waardoor samenwerking nodig is om de problematiek te herkennen. Intieme terreur kent een hoog risico op fysieke en psychische schade en zelfs fatale afloop.

Wat moet je weten?

- Vrouwen, mannen en kinderen kunnen slachtoffer zijn van intieme terreur. Weet dat gender een rol speelt bij dwang en controle: vrouwen zijn vaker slachtoffer.
- Intieme terreur komt voor in alle lagen bevolking.
- Laat je niet leiden door eerste indrukken en eigen voorleunen. Bij intieme terreur kan de ene betrokkene kalm en prettig overkomen, de ander verward en grillig.
- Intieme terreur is eenzijdig, maar kan gepaard gaan met verzet door het slachtoffer. Denk bij geweld door beide partners niet te snel "Waar twee vechten hebben twee schuld".
- Intieme terreur hoeft niet altijd gepaard te gaan met fysiek geweld.
- Impact op kinderen is groot. Bij intieme terreur worden kinderen zelf ook vaak geteëerd, gedwongen of gecontroleerd door de pleger.

Wat moet je doen of juist niet?

- Spreek apart met de betrokkenen en vraag door op de feiten.
- Bespreek met betrokken kinderen wat er gebeurd is en wat er volgt en zorg dat er een vertrouwenspersoon is voor de kinderen.
- Maak gebruik van hulpvragen: <https://gezinsprofielen.augeo.nl/augeo-special-gezinsprofielen/ goede-screening-en-analyse>
- Bespreek de onveiligheid samen met het slachtoffer. Check de rode vlaggen en vraag naar de kans op escalatie van geweld. Neem het slachtoffer serieus, de angst van het slachtoffer is een belangrijk signaal.
- Bij vaststelling acute onveiligheid: prioriteit = veiligstelling!
- Ga ook het gesprek aan met de pleger, dat kan de-escalierend werken.
- Bij afhalen: uit je bezorgdheid en vraag of je contact mag houden.
- Maak concrete en haalbare afspraken over vervolgstappen.
- Beloof niets dat je niet kunt waarmaken.
- Betrek andere professionals.
- Betrek de sociale context: het eigen netwerk, betrek lotgenoten, lokaal wijkteam.

6 Bij vaststelling van acute onveiligheid: neem contact op met Veilig Thuis of Politie

¹ Deze factsheet is ontwikkeld in opdracht van het programma Geweld hoort nergens thuis en mede tot stand gekomen met ondersteuning van Anne Groenen (Expertisecentrum Realiteit People), Katinka Linnemann (Verwey-Jonker Instituut), Sander van Arum (Stichting Civil Care), Gerda de Groot (Fier), Heleen Sillekens (Streek Huis), Pascale Franck (EFCA) en Gerianne Rozema (Streek Huis).

Afsluiting

- Wat neem je van vandaag mee naar de praktijk?
- Vragen?

